

عکس/تاریخچه مسجد گوهرشاد

۱۶ شهریور ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۱۵

مسجد جامع گوهرشاد، چهار ایوان با سر درهای مرتفع دارد که به قرینه در وسط چهار ضلع مجموعه مسجد قامت کشیده اند بزرگ‌ترین آنها ایوان مقصوره است که در ضلع جنوبی صحن واقع شده و ۳۵ متر طول دارد...

گنبدی فیروزه ای در جوار گنبد طلایی در قاب نگاه جا می گیرد. گنبدی پیازی شکل با نقوشی زردرنگ در زمینه سبزآبی که با گذر بیش از شش قرن، هنوز رنگ به رخساره دارد و تماشای معماری زیبای آن، هر بیننده اهل ذوقی را به وجد می آورد. مسجد گوهرشاد که در ضلع جنوبی حرم مطهر امام رضا (ع) بنا شده به رواق‌های دارالسیاده و دار الحفاظ راه دارد. قصه این مسجد باشکوه به سال ۸۲۱ ه. ق برمی گردد. در دوره تیموریان، به دستور بانو «گوهرشادآغا» همسر شاهرخ از پادشاهان تیموری، گلنک آن بر زمین زده شد. این مسجد به دلیل ظرافت و زیبایی کاشی‌کاری و خط و اسلوب معماری آن از نفیس‌ترین شاهکارهای معماری ایرانی در دوره تیموری است. اسم گوهرشاد در دو محل با کاشی معرق نگاشته شده‌است؛ یکی در قسمت بالای در نقره‌ای که به دارالسیاده می‌رود و دیگری بر کتیبه ایوان مقصوره که به خط زیبای شاهزاده بایسنقر نوشته شده است.

مسجد جامع گوهرشاد، چهار ایوان با سر درهای مرتفع دارد که به قرینه در وسط چهار ضلع مجموعه مسجد قامت کشیده اند بزرگ‌ترین آنها ایوان مقصوره است که در ضلع جنوبی صحن واقع شده و ۳۵ متر طول دارد. ایوان شمالی هم معروف به ایوان دارالسیاده است. ایوان شرقی، ایوان اعتکاف و ایوان غربی، ایوان شیخ بهاء الدین نامگذاری شده است.

مسجد گوهرشاه - مشهد مقدس

نام بانو گوهرشاد، بانی مسجد، در ایوان شمالی مسجد (ایوان دارالسیاده) بر کاشی معرق به رنگ زرد و خط ثلث نوشته شده است. این ایوان با معرق کاری زیبایی تزئین شده و بر سر در ورودی آن به رواق دارالسیاده، پنجره ای نقره از آثار عهد قاجاریه نصب شده است. دو ایوان شرقی و غربی مسجد گوهرشاد، با معرق کاری دیدنی و کتیبه هایی به خط ثلث، مسجد را به رواق امام خمینی و بست شیخ بهایی مرتبط می کند. شیوه معماری این مسجد به سبک معماری مساجد چهار ایوانی ایران است و در طی سال ها گنبد آن چهار بار مورد مرمت قرار گرفته است. بخشهای مختلف مسجد گوهرشاد مشهد به ضرورت، بارها مورد مرمت قرار گرفته است. در عهد صفویه که مسجد از حمله ازبکان سخت آسیب دیده بود، به دستور شاه عباس صفوی تعمیر شد. در ۱۰۸۳ ه. ق هم در پی زلزله خراسان، بخشهایی از بنای مسجد ترک خورد و مرمت شد. چند سال پس از گلوله باران روس ها در سال ۱۳۳۰ ه. ق که به صدمه دیدن گنبد و ایوان های مسجد منجر شد، گنبد و ایوان مقصوره و ایوان های شرقی و غربی مسجد مرمت شدند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز مرمت هایی در بخش های گوناگون مسجد جامع گوهرشاد مشهد صورت گرفت و با مجموعه ای از آب نما و آب خوری در وسط صحن زینت یافت که بر زیبایی و شکوه مسجد بیش از پیش افزود.

معمار این بنای باشکوه استاد «قوام‌الدین شیرازی» است که مهم‌ترین اثر باقی‌مانده از دوره تیموری در ایران را به جا گذاشت. او یکی از پرکارترین و چیره دست‌ترین معماران دوره تیموری است که مسجد را به شکل چهار ایوانی ساخته و در طرفین ایوان اصلی آن دو مناره کاشی کاری جانمایی کرده که از لحاظ زیبایی و دقت در کاشی کاری دارای اهمیت است.

گلدسته های ضخیم و برج مانند ایوان با ۴۳ متر ارتفاع از روی زمین شروع می‌شوند و چسبیده به ایوان مقصوره بالا می‌روند. اهمیت این مسجد که آن را یکی از زیباترین آثار معماری دنیا کرده، کاشی کاری و کتیبه‌های آن است. قسمتی از کتیبه‌ها به خط «بایسنقر میرزا» شاهزاده تیموری و قسمت دیگر که در دوره صفوی نوشته شده به خط «محمد رضا امامی» هنرمند معروف آن زمان است.

این مسجد با مساحتی بالغ بر ۹ هزار و ۴۱۰ متر مربع دارای یک صحن به وسعت ۲۸۰۰ متر مربع، چهار ایوان اصلی و هفت شبستان بزرگ است. در ایوان مقصوره این مسجد منبر صاحب الزمان (ع) قرار دارد. این منبر در سال ۱۲۴۳ ه. ق به شیوه مثبت کاری از چوب گردو توسط «محمد نجار خراسانی» هنرمند ناشناس عصر فتحعلی شاه قاجار ساخته شد. تمام در و دیوارهای این مسجد مزین به اسماء جلاله، آیات قرآنی، احادیث شریفه، اشعار و مدح و ثنای ائمه اطهار (ع) است که با خطهای ثلث، نسخ، نستعلیق، کوفی و بنایی خطاطان بزرگ همچون بایسنقر و امامی اصفهانی نوشته شده است.

قدیمی ها که نشان قد می دهد و دوران رضاشاه پهلوی را دیده اند، واقعه مسجد گوهرشاد مشهد را به یاد دارند. ۲۰ تیر ماه سال ۱۳۱۴ هجری خورشیدی، مردم معترض به کشف حجاب و اجباری شدن کلاه شاپو توسط رژیم پهلوی در مسجد گوهرشاد قیام

کردند که به دست نیروهای حکومتی رضاشاه به خاک و خون کشیده شدند.

منبع: عقیق

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۸۰۲۹/گوهرشاد-مسجد-تاریخچه-عکس>